

φιλοκαλικά σταχυολογήματα

50

2020.8

...διαβάζω...ακούω...καταγράφω

"ἔδοξε τοίνυν ἡμῖν τά ἐκ φιλομαθείας συνενεγκεῖν εὐρήματα" (Κύριλλος Ἀλεξανδρείας)

ἐρμηνευτικές παρενθέσεις - 2

- A. τό χάσμα ανάμεσα στον Ἀβραάμ καί τόν πλούσιο
- B. πῶς γίνεται νά βόσκει τό λιοντάρι μέ τό ἄρνι;
- Γ. τρεῖς σκηνές πάνω στό Θαβώρ

A.

τί εἶδους χάσμα ὑπῆρχε ανάμεσα στον Ἀβραάμ καί στον πλούσιο;

«Εἶπε δὲ Ἀβραάμ· τέκνον ...ἐπὶ πᾶσι τούτοις μεταξύ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται, ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι ἔνθεν πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνωνται, μηδὲ οἱ ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν» (τέκνο μου, ανάμεσά μας ὑπάρχει μεγάλο χάσμα, κι αὐτοὶ πού θέλουν ἀπὸ δῶ νᾶρθοῦν ἐκεῖ δὲν μποροῦν, ὅπως καὶ ἀπὸ κεῖ νά περάσουν πρὸς ἐμᾶς) **Λουκ.** 16:25-26

Στὴν ἄλλη ζωὴ δὲν ὑπάρχουν οἱ διαστάσεις τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου πού ἔχουμε ἐδῶ. Αὐτό πού ἐπισημαίνεται μέ τὰ λόγια τοῦ πατριάρχη Ἀβραάμ εἶναι ἡ διαφορά καὶ διάσταση τῶν καρδιῶν. Ὅπως καὶ σήμερα λέμε, αὐτοὶ ἔγιναν ἄπο δύο χωριά' χωρὶς νά ἐννοοῦμε τοπικὴ ἀπόσταση.

Ἐάν τό χάσμα ἦταν «ἀπόσταση γῆς», λέει ὁ ἅγ. **Γρηγόριος Νύσσης**, ἡ νοερὴ καὶ ἀσώματη ψυχὴ δὲν θά εἶχε δυσκολία νά τό διαβεῖ ὅσο μεγάλο καὶ ἄν ἦταν. Διότι αὐτό πού εἶναι νοερό ἀπὸ τὴ φύση του βρίσκεται ὅπου θέλει σέ χρόνο μηδέν, «ἀχρόνως». Ἀλλὰ τότε; ἀπαντᾷ ὁ ἅγιος: «**κάποια δόγματα ὑπονοεῖ τό εὐαγγέλιο σχετικά μέ τὴν ψυχὴ**».¹

¹ Γρηγ.Νύσσης, ΕΠΕ 1, 291.

«Παριστάνει μέ αυτά τό άτελείωτο καί άμετάθετο τόσο τής κολάσεως τών άμαρτωλών όσο καί τής άνέσεως τών δικαίων», λέει ο άγιος Γρηγόριος Παλαμάς.²

Τό χάσμα εΐναι συνέπεια τής διαφορᾶς τοῦ τρόπου ζωής, άνάμεσα στον έλεήμονα Άβραάμ καί στον άσπλαγχνο πλούσιο:

«Ο ένας ἦταν φιλόξενος, αγαποῦσε τούς φτωχούς καί δεχόταν εκείνους πού έρχονταν από μακριά, ενώ ο άλλος έδιωχνε άσπλαχνα τόν γεμάτο πληγές πού βρισκόταν μπροστά στην πόρτα του. Όπως λοιπόν οι διαθέσεις ἦταν αντίθετες, έτσι εΐναι ολόκαθαρη ή άλλαγή τής ζωής, αφού οι πρώτοι δέχονται τήν άνάπαυση, καί οι δεύτεροι τήν τιμωρία».³

Κι ή τιμωρία δέν προέρχεται από τόν Θεό τής Αγάπης αλλά από τούς δαίμονες μέ τούς οποίους ο κολαζόμενος εΐχε επιλέξει νά κάνει παρέα, καί σ΄ αυτή καί στην άλλη ζωή:

«Τή φλόγα τοῦ πλουσίου πρέπει νά τήν καταλάβουμε σαν τιμωρία τής συνειδήσεως καί στέρηση τής χάριτος τοῦ Θεοῦ· τό ότι έβλεπε δέ από μακριά τόν Άβραάμ σημαίνει τήν απομάκρυνση από τόν Θεό καί τήν τιμωρία καί θλίψη πού πάσχει από τόν δαίμονα».⁴

Στήν πραγματικότητα ή διαφορά δέν εΐναι μεταξύ δύο ανθρώπων αλλά «μεταξύ Θεοῦ καί ανθρώπων».⁵

Ο άγιος Χρυσόστομος τέλος, προσφέρει μιά λύση (γιά μᾶς τούς έτι ζώντες! πριν βρεθοῦμε εκεί όπου δέν υπάρχουν εύκαιρίες επανόρθωσης). Υποδεικνύει τόν τρόπο νά ξεπεράσουμε τό χάσμα:

«Γεφύρωσε εκείνο τό χάσμα τό γεμάτο φλόγες καταβάλλοντας πλούσια προσφορά στους φτωχούς· δρόσισε τώρα τήν έλεημοσύνη, καί έσβησες τό καμίνι· θρέψε ορφανούς, καί φόνευσες τούς άκοίμητους σκώληκες· σκούπισε τό δάκρυ τής χήρας, καί έδιωξες από τήν ψυχή σου τό πένθος τών άμαρτημάτων...»

Καί - όπως τό συνηθίζει - συνεχίζει δείχνοντας μέ τό δάχτυλο τόν καθένα μας:

² Όμιλία 48:12.

³ Άγ. Ίσιδώρου Πηλουσιώτη PG 78,296 AB / ΕΠΕ 1, 189-191.

⁴ Άγ. Συμεών Θεσσαλονίκης PG 155, 845 A, Ρηγόπ. σ. 347.

⁵ Άγ. Μάξιμος ο Όμολογητής PG 91,1172 A / ΕΠΕ 14 δ, 219.

«...Γι' αυτό τά διαβάζουμε, για νά μή ακολουθήσουμε τά ἴχνη τοῦ ἀνελεήμονος πλουσίου καί πέσουμε στήν ἴδια τιμωρία τῆς γέεννας. Ἐσύ πάλι, πού εἶσαι φτωχός, μή λιποψυχήσεις, οὔτε νά ἀποκάμεις μέσα στή τρικυμία τῆς φτώχειας. Δές τόν Λάζαρο, τόν περιλαμπρο· σ' αὐτόν νά προσβλέπεις μέ ἐπιμονή, νύχτα καί μέρα· ὥστε μέ τό πηδάλιο τῆς ὑπομονῆς κυβερνώντας τή ζωή σου νά φθάσεις στό ἴδιο λιμάνι τῆς ἀναπαύσεως».⁶

B.

πῶς γίνεται νά βόσκει τό λιοντάρι μέ τό ἄρνι;

Ἦσ. 65:25 «τότε λύκοι καί ἄρνες βοσκηθήσονται ἅμα, καί λέων ὡς βουῦς φάγεται ἄχυρα, ὄφις δὲ γῆν ὡς ἄρτον· οὐκ ἀδικήσουσιν οὐδὲ μὴ λυμανοῦνται ἐπὶ τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ μου, λέγει Κύριος» / «Οἱ λύκοι καί τά πρόβατα θά βοσκήσουν μαζί, καί τό λιοντάρι, ὅπως τό μοσχάρι, θά φάει ἄχυρα, καί τό φίδι θά φάει χῶμα σάν ψωμί. Δέν θά προξενήσουν αὐτά καμμιά βλάβη οὔτε κάποιο κακό στό ἅγιο ὄρος μου, λέγει ὁ Κύριος» (πρβλ. καί Ἦσ. 11:6-9)

Δέν ἀναφέρεται ἡ προφητεία αὐτή στή μέλλουσα ζωή. Στόν αἰώνα ἐκεῖνο, στόν παράδεισο δέν θά ὑπάρχουν ζῶα, ὅπως σέ ἄλλο σημεῖο ὁ προφήτης ἀναφέρει.⁷

Μέ δύο τρόπους ἐκλαμβάνεται ἐδῶ ἡ προφητεία, λέει ὁ ἅγιος **Κύριλλος Ἀλεξανδρείας**. Εἴτε ἐννοοῦνται τά εἰδωλικά ἔθνη πού ἦρθαν σέ ἐπίγνωση καί προσῆλθαν στό ἔθνος τό ἅγιο πού εἶναι ἡ Ἐκκλησία, εἴτε «ἐκεῖνοι πού κάποτε ὄρμησαν σάν ἄγρια θηρία ἐναντίον τῶν ἁγίων καί καταδίωξαν τήν Ἐκκλησία» καί ἔρχονται τώρα «δεμένοι στό σύνδεσμο τῆς εἰρήνης μέσω τοῦ Χριστοῦ». Τά ἄγρια μέχρι πρότινος θηρία θά ἔρθουν καί **θά «φᾶνε μαζί μέ τά ἡμερα» τήν ἴδια τροφή πού εἶναι «ὁ Χριστός, ὁ ἄρτος πού ζεῖ καί κατέβηκε ἀπό τόν οὐρανό καί δίνει ζωή στόν κόσμο. Καί μᾶς τρέφει μέ τή σάρκα του, ἀναμορφώνοντάς μας πρὸς ἀφθαρσία καί ζωή».**⁸

Ἦσ. 65:25
Ὁ δέ Κύριλλος Ἱεροσολύμων λέει πῶς:

⁶ Στόν Λάζαρο καί τόν πλούσιο, ὁμιλ. στ' PG 59, 596.

⁷ Ἦσ. 25:9, «καί οὐκ ἔσται ἐκεῖ λέων, οὐδὲ τῶν θηρίων τῶν πονηρῶν οὐ μὴ ἀναβῆ ἔπ' αὐτήν οὐδὲ μὴ εὔρεθῆ ἐκεῖ».

⁸ Κύριλλος Ἀλεξανδρείας ΕΠΕ 20, 413-417.

«Αυτό τό γεγονός προφητικά συμβολίστηκε μέ τόν έγκλεισμό τών διαφόρων ζώων στήν Κιβωτό. Ἔτσι καί μέσα στήν Ἐκκλησία, μέ τήν παρουσία τοῦ Χριστοῦ [τοῦ ἀληθινοῦ Νῶε], οἱ νοητοί λύκοι βόσκουν μαζί μέ τά πρόβατα, βόσκουν μαζί μοσχάρια, ταῦροι, λιοντάρια».⁹

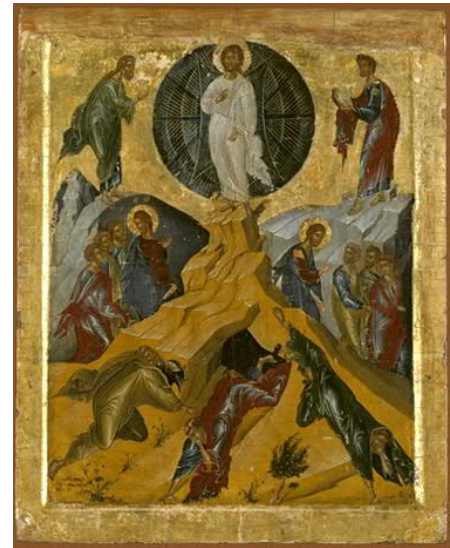
Δέν πρόκειται έπομένως γιά λιοντάρια ἢ γιά ἀρνιά πραγματικά: «**Λύκοι καί ἀρνιά, ὄχι στή μορφή, ἀλλά στούς τρόπους, ἔκλεισαν συμμαχία μεταξύ τους** κι ἔγιναν ἕνα».¹⁰

Γ.

Ὁ Πέτρος ἤθελε νά κάνουν τρεῖς σκηνές πάνω στό Θαβώρ — μή εἰδῶς ὃ λέγει (δέν ἤξερε τί ἔλεγε!)

Δέν ἤξερε ἄραγε ὁ ἀπόστολος Πέτρος τί ἔλεγε; Νά τό κείμενο:

Λουκ. 9:33, «καί ἐγένετο ἐν τῷ διαχωρίζεσθαι αὐτούς ἀπ' αὐτοῦ εἶπεν ὁ Πέτρος πρὸς τὸν Ἰησοῦν· ἐπιστάτα, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· καί ποιήσωμεν σκηνάς τρεῖς, μίαν σοὶ καί μίαν Μωϋσεὶ καί μίαν Ἥλιᾳ, μή εἰδῶς ὃ λέγει»
(«Καθώς δέ ἀποχωρίζονταν αὐτοὶ ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ, ὁ Πέτρος τοῦ εἶπε: “Διδάσκαλε, εἶναι καλά νά μείνομε ἐδῶ. Ἄς κάνουμε τρεῖς σκηνές, μία γιά σένα, μία γιά τό Μωυσή καί μία γιά τόν Ἥλιᾳ”, **χωρίς νά ξέρει τί λέει**»)

Ὁ εὐαγγελιστής Ματθαῖος (17:4) δέν ἀναφέρει αὐτό τό σημεῖο, ἐνῶ ὁ Μᾶρκος (9:6) προσθέτει κάτι: «**οὐ γὰρ ἤδει τί λαλήση· ἦσαν γὰρ ἔκφοβοι**» («**Δέν ἤξερε τί νά πεί, γιατί ἦταν κατατρομαγμένοι**»)

Ἀπό μιά ἄποψη, ναί, δέν ἤξερε τί ἔλεγε ὁ ἀπόστολος Πέτρος. Ὁ Χριστός μας δέν ἦρθε στόν κόσμο γιά νά ἀσκητέψει πάνω σ' ἕνα βουνό. Τό ἔκανε καί αὐτό. Σέ πολλές περιπτώσεις τό ἔκανε ἀναχωρώντας στήν ἔρημο, γιά νά εὐλογήσει τή μοναχική ζωή. Ὁ Πέτρος ὅμως εἶχε καταλάβει κάτι ἄλλο, καί γι' αὐτό ...ἤξερε τί ἔλεγε, καθὼς εἶχε ὑψωθεῖ στά οὐράνια, μή θέλοντας νά ἐπιστρέψει στά γήϊνα.

⁹ Κύριλλος Ἱεροσολύμων, 17:10.

¹⁰ Ἰσίδωρος Πηλουσιώτης PG 78, 1320 A / ΕΠΕ 4, 377.

Ὁ ἅγιος **Γρηγόριος Παλαμᾶς** μᾶς διαφωτίζει ἐπ' αὐτοῦ: «Ὁ **Πέτρος, ἀφου καταυγάσθηκε στή διάνοια ἀπό τή μακαριωτάτη ἐκείνη θέα καί ἀνυψώθηκε πρὸς θεῖον ἔρωτα καί μεγαλύτερο πόθο, μὴ θέλοντας πλέον ν' ἀποχωρισθῆ ἀπὸ ἐκεῖνο τό φῶς, ἔλεγε πρὸς τόν Κύριο, "καλό εἶναι νά βρισκόμαστε ἐδῶ..."».¹¹**

Ἐπίσης, ὁ ἅγιος **Ρεμίγιος**, Ἐπίσκοπος τῆς πόλης Ρένς (Reims) τῆς Γαλλίας¹² πού σχολιάζει μέ ὠραῖο τρόπο τό παραπάνω χωρίο:

«Ἐχοντας ἀντικρύσει τή μεγαλοσύνη τοῦ Κυρίου, καί τή δόξα τῶν δύο δούλων Του, ὁ Πέτρος εἶχε γίνει τόσο πλήρης ἀπὸ χαρά ὥστε λησμόνησε τά γήϊνα πράγματα, καί ἐπιθύμησε νά παραμείνει γιά πάντα ἐκεῖ. Ἄν ὁ Πέτρος εἶχε τόσο αἰχμαλωτιστεῖ τότε, ποιά ἡδονή, ποιά γλυκύτητα, θά δοκιμάσουμε ἐμεῖς ἀντικρύζοντας τόν Βασιλέα μέσα στήν ὁμορφιά Του, κι ἀνάμεσα στίς χορείες τῶν ἀγγέλων καί τῶν ἁγίων; Καί πάλι, λέγοντας, *Κύριε, ἂν θέλεις*, ὁ Πέτρος φανερώνει τήν ὑπακοή ἑνός ταπεινοῦ καί ἀφοσιωμένου δούλου».¹³

Ἐκδότης: Ἀρχιεπίσκοπος Γ.Ο.Χ. Ἀθηνῶν & πάσης Ἑλλάδος Μακάριος
Ἐπικοινωνία: archbishopmakarios@gmail.com

¹¹ Γρηγορίου Παλαμᾶ, Ὁμιλ. 35:9.

¹² Ἡ μνήμη του στίς 13 Ἰανουαρίου (+533). Ὁ ἅγιος **Γρηγόριος Τουρώνης** πού συνέγραψε τό βιογραφικό τοῦ ἁγίου **Ρεμιγίου** μνημονεύει θαύματα τοῦ ἁγίου, ὅπως τήν ἀνάσταση ἑνός νεκροῦ κοριτσιοῦ (Glory of the Confessors, 78). Ἐπίσης, κάτι πού ἀφορᾶ ἐμᾶς σήμερα. Ὄταν κάποτε εἶχε πέσει στίς περιοχές β ο υ - β ω ν ι κ ῆ π α ν ὴ λ η, οἱ ἄνθρωποι εἶχαν τρομοκρατηθεῖ. Οἱ χριστιανοί τότε μετά ἀπό ὀλονύκτια ἀγρυπνία, προσευχόμενοι μέ ὕμνους καί ψαλμωδίες στό νάο τοῦ ἁγίου, πῆραν ἕνα σάβανο ἀπὸ τή λάρνακα καί λιτάνεψαν στήν πόλη καί στά χωριά μέ σταυρούς, φανούς καί λαμπάδες. Περιέρχονταν συνοικίες, καί ὅλα τά σπίτια καί προστάτεψαν τόν χῶρο ἀπὸ τήν ἐπιδημία μέ τή μεσιτεία τοῦ Ἁγίου. Ἡ πανώλη ὄχι μόνο δέν προσέγγισε τίς περιοχές αὐτές ἀλλά χάθηκε καί ἀπὸ ἄλλες πού εἶχαν ἤδη προσβληθεῖ (Glory of the Confessors, ὅπ.παρ.). Παρόμοιες ἐπιδημίες εἶχε δεχθεῖ καί τούς κατοπινούς αἰῶνες ἡ πόλη, ὅπως τό 1635, 1668 καί μιά ἐπιδημία τ ὺ φ ο υ τό 1693-1694.

¹³ Μετάφραση ἀπὸ τή σειρά Catena Aurea, εἰς The Sunday Sermons of the Great Fathers, 2, 1964, 41.